

LAPSEN
OIKEUKSIEN
VIKKO

Lapsella on oikeus voida hyvin – ja aikuisilla velvollisuus huolehtia siitä

Epävakaassa maailmantilanteessa sekä taloushuolien kasvaessa lasten ja nuorten unelmia ja hyvinvointia on erityisen tärkeää tukea. On lyhytnäköistä, jos tällaisessa tilanteessa heikennämme päätöksillämme lasten ja nuorten hyvinvointia. Emme saa menettää yhtäkään lasta tai nuorta!

Suuri osa lapsista ja nuorista voi Suomessa hyvin. Meillä on kansainvälisesti vertaillen matala lapsiköyhyysaste, monenlaisia palveluita ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta. Hyvinvointi ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti ja kriisit osuvat usein kovimmin niihin perheisiin, joilla jo ennestään oli vaikeinta.

Lapsiperheissä hyvinvointia heikentävät talouteen, jaksamiseen ja terveyteen liittyvät kysymykset sekä yksinäisyys. Nuorilla suurimmat hyvinvoinnin haasteet liittyvät mielenterveyteen, häirinnän ja väkivallan kokemuksiin, osallisuuden puutteeseen sekä elintapoihin. ([THL 2023](#))

Lapsuuden ja nuoruuden aikaiset kokemukset vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin koko elämän mitalta. Jäljet, joita tässä hetkessä jätämme valinnoillamme, näkyvät pitkään.

LAPSIPERHEKÖYHYEDEN KASVU UHKAA HEIKENTÄÄ HYVINVOINTIA

Perheiden toimeentuloon vaikuttavia kriisejä on viime vuosina ollut useita. Lapsilla on entistä useammin pulaa jopa perustarpeista ja 80 % pienituloisten perheiden lapsista kertoo kokevansa stressiä perheensä taloudellisen tilanteen vuoksi ([Pelastakaa Lapset 2023](#)). Monen perheen tilanne tiukkenee tulevina vuosina ja [perheissä on pelkoa](#), että kokopäivätyön lisäksi olisi mentävä toiseen työhön, jotta menoista selvitään. Heikoimmilla ovat pienituloiset yhden vanhemman perheet.

Pienituloisissa perheissä keinoja kuormituksesta palautumiseen on vähän, ja heikko taloustilanne näkyy jännitteinä, stressinä ja mielenterveyden haasteina. Perheet tarvitsevat paitsi taloudellista varmuutta, myös uskoa selviytymiseen ja valoisaan tulevaisuuteen. Perhe on lapselle peruskallio, joka antaa turvaa ympärillä olevilta kriiseiltä.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tarkoitus on varmistaa lapsille hyvä elämä ja kasvun eväät. Jokaisella lapsella on oikeus terveyteen, riittävään ravintoon, sosiaaliturvaan, riittävään elintason, terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön, koulutukseen, yhdenvertaiseen kohteluun sekä lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan.

[YK:n lapsen oikeuksien komitea suosittelee](#), että Suomi:

tehostaa syrjinnän torjuntaa,

välttää sellaisia sosiaaliturvaetuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa oleviin lapsiin,

panostaa mielenterveyden ongelmien ehkäisyyn ja puuttuu taustalla oleviin syihin sekä

varmistaa, että väkivallan ja koulukiusaamisen torjumiseksi ryhdytään tehokkaisiin toimenpiteisiin.

NUORISTA MIELISTÄ ON PIDETTÄVÄ HUOLTA

Leikkaukset uhkaavat syventää jo ennestään vakavaa mielenterveyskriisiä. Nuorten ahdistuneisuus ei ole vähentynyt koronapandemian jälkeen ja terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien osuus on kasvanut ([Kouluterveyskysely 2023](#)). Mielenterveyskriisin ratkaiseminen edellyttää mielenterveyttä edistäviä toimia, matalan kynnyksen tukea, palveluiden vahvistamista perustasolla sekä erikoissairaanhoidon hoitojonojen purkamista ([Mieli ry](#)).

Syrjintä kuormittaa monen vähemmistöön kuuluvan nuoren mieltä. Syrjintä aikaansaa pelkoa ja ulkopuolisuuden tunnetta, nakertaa luottamusta yhteiskuntaan ja heikentää mahdollisuuksia rakentaa omannäköistä elämää. Hallituksen [yhdenvertaisuutta koskevan tiedonannon](#) toimeenpano-ohjelmassa on huomioitava lapsiin ja nuoriin kohdistuva syrjintä.

Suomessa elää myös suojelua hakevia lapsia, joilla on taustallaan kriisejä ja vaikeita vaiheita. Suomen UNICEF ja Pelastakaa Lapset ry ovat laatineet [toimenpidesuosituksen](#), joilla voidaan turvata näille lapsille hyvän elämän edellytykset.

Tiesitkö?

Tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Yhä useampi lapsi ja nuori kokee kasvuympäristönsä turvattomaksi, ei syö säännöllisesti ja tulee kiusatuksi koulussa. Kolmannes 8. ja 9. luokkalaisista on kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla. ([Kouluterveyskysely 2023](#))

Joka neljäs nuori kärsii jostain mielenterveydenhäiriöstä, kuten masennuksesta, ahdistuksesta tai syömishäiriöistä. ([THL 2022](#))

Lukiolaisista 38 % pitää opintojen ja muun elämän yhdistämistä vaikeana ja vain noin 16 % kokee opiskeluintoa aamuisin. ([Lukiolaisbarometri 2022](#))

Nuoret itse ovat toivoneet mielenterveystarkastuksia kouluihin, panostuksia oppilas- ja opiskelijahuoltoon sekä koulupaineiden purkamista. ([Suomen Lukiolaisten Liitto](#)).

Vuonna 2021 pienituloisissa perheissä eli noin 121 000 lasta ([Itla 2021](#)). [Soste ry:n laskelmien](#) mukaan lähes 17 000 uutta alaikäistä putoaa esitettyjen sosiaaliturva- ja veromuutosten myötä köyhyysrajan alle. Myös [sosiaali- ja terveysministeriön laskelmien](#) perusteella perheiden tuloerot tulevat esitettyjen sosiaaliturva- ja veromuutosten myötä kasvamaan.

LAPSET JA NUORET TARVITSEVAT TOIVOA JA RATKAISUJA

Jokaisella lapsella on oikeus voida mahdollisimman hyvin. Ja jokainen aikuinen voi vaikuttaa lähellään olevien lasten oloon, sillä hyvinvointi on myös arjen pieniä asioita: läheisyyttä, turvaa, halauksia. Riittävää unta, leikkiä ja ulkoilua sekä terveellistä ravintoa. Lapsille ja nuorille tärkeimpiä asioita on myös se, että on kavereita, eikä kukaan kiusaa. On aikuisten velvollisuus huolehtia siitä, että lapsen arki ja elämäntavat tukevat hänen hyvinvointiaan.

Yhteiskuntana meillä on velvollisuus huolehtia siitä, että jokaisen lapsen ja nuoren oikeus voida hyvin toteutuu. Me voimme vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia...

- huolehtimalla perheiden toimeentulosta ja vähentämällä lapsiperheköyhyyttä,
- turvaamalla lasten ja nuorten parissa toimiville ammattilaisille riittävät resurssit,
- parantamalla turvallisen perhe-elämän edellytyksiä,
- turvaamalla laadukkaan oppimisen polun varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle,
- tarjoamalla oikea-aikaista hoitoa terveyden ja mielenterveyden ongelmiin,
- tukemalla syrjintää kokevia lapsia ja nuoria,
- opettamalla lapsille ja nuorille mielenterveys- ja ihmissuhdetaitoja,
- kehittämällä palvelujärjestelmäämme kriisinkestäväksi,
- varmistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mielekkääseen harrastamiseen,
- turvaamalla heikoimmassa tilanteessa olevien lasten ja nuorten oikeuksien toteutuminen sekä
- kuuntelemalla lasten ja nuorten näkemyksiä ja vahvistamalla siten heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa.

KYSY LISÄÄ!

Lastensuojelun Keskusliitto
Erityisasiantuntija Ira Custódio
p. 050 591 8525

Lastensuojelun Keskusliitto
Johtaja (viestintä ja vaikuttaminen) Juuli Hurskainen
p. 050 3533 480

Kansalliseen lapsen oikeuksien viestintäverkostoon kuuluu laaja joukko valtion toimijoita sekä lapsi- ja nuorisöjärjestöjä. Verkostoa koordinoi Lastensuojelun Keskusliitto ja ohjaa lapsiasiavaltuutettu. Lue lisää: www.lapsenoikeudet.fi